په کندهار ولايت کې د آنلاين زده کړېز بهير د عدم مؤثريت عوامل

عبدالله محمدي
د حقوقو او سياسي علومو پوهنځي د حقوقو څانګې استاد
Abdullahmohammadi784@gmail.com
0779201278

لنډيز

آنلاين زده کړيز بهير د زده کړو يو نوی روش دئ چې استاد او محصلان يو د بل څخه په لېرې فاصله کې سره په اړيکه کې وي او خپل درسي بهير پرمخ بيايي. د زده کړو دغه نوی سيستم په افغانستان کې درې کاله قدامت لري خو کله چې په نړۍ کې د کرونا وبا خپره سوه افغانستان يې هم د ستونزو سره مخ کړ چې يو تر ټولو ستر چلينج د تحصيلي مراکزو تړل او په ځای يې بديل لاره موندل وو. هماغه وو چې په عمومي ډول د لوړو زده کړو د رسالت سره سم د هيواد په ټولو پوهنتونونو کې په انلاين ډول د زده کړو د پيل کېدو امر وسو او آنلاين زده کړې عملاً پيل سوې. په کندهار ولايت کې هم دولتي او خصوصي تحصيلي بنسټونو په آنلاين ډول محصلانو ته درسونه وړاندي کړل چې دې نوی چاري استادان او محصلان له يو شمېر ننګونو سره هم مخ کړل. په کندهار ولايت کې يوې ترسره سوي څېړني موندنو وښودله چې په کندهار ولايت کې آنلاين زده کړې مؤثري نه دي تمامي سوي، خو د نه مؤثريت عوامل يې څرګند نه سول. ددغه عواملو د معلوملو په موخه دغه څېړنه ترسره سوه چې په توسط يې د انلاين زده کړو د عدم مؤثريت عوامل تشخيص او د له مينځه وړلو لپاره يې لازم وړانديزونه وړاندي سوي دي چې په نتيجه کې به يې کندهارۍ ټولنه هم د نوري نړۍ په شان د آنلاين زده کړو له مزاياوو څخه برخمنه سي. دغه څېړنه د دريو مياشتو په جريان کې ترسره سوه، ۱۵۰ پوښتنليکونه استادانو او محصلينو ته وويشل سول، د ځينو استادانو او څېړنيزو مرکزونو د آمرينو سره مرکې وسوې، چې بالاخره دې نتيجې ته ورسيدو چې د انټرنيټ د بيعې لوړ قيمت، د انټرنيټ د کيفيت ټيټ سرعت، ددغه روش سره د محصلينو نه بلدتيا، په انلاين زده کړو د محصلينو او د دوی د کورنيو عدم اعتماد او ددې تر څنګ د محصلينو کمزوری اقتصاد او د يو معياري سيستم نشتون هغه عوامل وو چې په کندهار ولايت کې د آنلاين زده کړو د اغيزمنتيا په وړاندې خنډ واقع سوي دي

کليدي کلمې: کندهار ولايت، آنلاين زده کړې، عدم مؤثريت، محصل، HELMS/LMS

پېژندنه (Introduction)

کرونا په یو نړیوال بحران باندي بدله سوه، داسي بحران چي د ژوند ټول اړخونه يې تر اغیزي لاندي راغلل؛ د نورو بنسټونو ترڅنګ تحصیلي بنسټونه هم ددې شر څخه په آمان کې پاتي نه سول، د یونیسکو د احصائي له مخې د نړۍ په پينځو لویو وچو کې کرونا وبا حداقل د ۴۹ هیوادونو تعلیمي او تحصیلي بنسټونه تر خپل تاثیر لاندي راوستي چي ددې له جملي څخه د ۳۰ هیوادونو تحصیلي بنسټونه په بشپړ ډول تړل سوي چي د ۳۹۱ میلیونو څخه زیات زده کړیالان چي ۵۰۰ زره يې د افغانستان اوسیدونکي دي په کورونو کنبنولي دي (فرزان،۱۳۹۹). دا چي د هیواد د ۱۳۸۲ اساسي قانون د ۴۳ مې مادې په اساس تر لیسانس کچي پوري په وړیا ډول د زده کړو تامین د دولت دنده ګڼل سوې ده، نو همدې مکلفیت ته په کتو د افغانستان د لوړو زده کړو وزارت هم په کرونايي عصر کي د نړۍ د ځینو نورو هیوادونو په څېر د زده کړو د پرمخ بیولو په منظور د حضوري زده کړو په بدیل طرحه باندي کار وکړ او په آنلاین ډول يې د زده کړو سیستم (HELMS) رامینځ ته کړ چي په دې سره د زده کړو له دريدو څخه ساتنه وسوه او د موجوده ستونزو په وړاندي اغېزمن واقع سو.

آنلاین زده کړېز بهیر له لیري څخه د زده کړو یو روش او لاره ده؛ چي زده کوونکي پکښي د زده کړو يوه برخه یا ټولي برخي په غیر حضوري ډول زده کوي، بریښنايي زده کړي ترمخه د کمپیوتر په واسطه د CD څخه په استفاده مخ ته وړل کېدې اما نن ورځ دا بهير د انټرنيټ پر مټ مخ ته وړل کېږي چي آنلاین مفهوم لري. LMS د انلاین زده کړو یو نوی روش دی چي د کرونا ویروس له خپریدو سره سم په افغانستان کي په ځانګړي ډول په کندهار کي تجربه سو، خو کله چي د آنلاین درسونو د بیا تکرار په موخه د لوړو زده کړو وزارت د هدایت په اساس هماغه درسونه په تشدیدي ډول وړاندي کېدل او محصلین تر پوښتنو لاندي نيول کېدل ثابته کړه چي محصلانو د آنلاین زده کړو څخه مؤثره استفاده نه وه کړې. همدارنګه د یوې څېړني (د کرونا په جریان کي د آنلاین زده کړو څخه د کندهار پوهنتون د محصلانو رضایت) د ۲۰۲۰/۱/۱ چي په کندهار ولایت کي ترسره سوې ده نتایجو يې دا ثابته کړې ده چي په کندهار کي آنلاین زده کړي مؤثري نه دي تمامي سوي او مطلق اکثريت محصلين د زده کړو له دې روش څخه رضایت نه لري، ددې عدم مؤثريت د عواملو د معلوملو په منظور باندي دغه څېړنه په کندهار ولایت کي ترسره سوې ده او د هغو د له مينځه وړلو لپاره په آخير کي لازم وړانديزونه وړاندي سوي دي چي ددغه عواملو په لمينځه وړلو او د څېړني د وړانديزونو په نظر کي نیولو سره به په کندهار ولایت کي استادان او محصلين هم د نوري نړۍ په شان د آنلاین زده کړو له مزاياوو څخه په ښه توګه برخورداره سي.

د څېړني ستونزه (Research Problem)

کله چي د کرونا وبا په وجه درسي بهير په حضوري ډول متوقف سو، د لوړو زده کړو وزارت د تجویز سره سم په ټولو دولتي او خصوصي پوهنتونونو کي په آنلاین ډول درسونه پیل سول. ځینو پوهنتونونو د یو مناسب سیستم لکه HELIMS/lms له طریقه او ځینو نورو بیا د Google classroom، واټساف او ځینو نورو طريقو له لاري آنلاین زده کړي پیل کړي. څېړنو دا جوته کړې چي آنلاین زده کړي اغیزمني نه دي تمامي سوي او محصلان رضایت نه تري لري؛ خو د نه اغیزمنتيا عوامل يې نه دي په ډاګه سوي، نن ورځ نړۍ کوښښ کوي تر څو ټول درسي بهیر د زده کړو آنلاین ډول ته تبدیل کړي نو ددې لپاره چي کندهارۍ ټولنه هم د نړۍ سره د زده کړو د نویو سیستمونو په ډګر کي یو ځای پاته سي نو لازمه ده چي هغه عوامل پیدا کړل سي چي د انلاین زده کړو په وړاندي خنډ واقع سوي دي، ترڅو دا ټولنه هم د آنلاین زده کړو د مزاياوو څخه برخمنه سي، او که دا عوامل پیدا نسي نو هیڅکله به د آنلاین زده کړي مؤثري و نه اوسي.

د څېړني اهميت (Significance of the study)

د دي څېړني اهميت په دي کي دئ ترڅو په کندهار ولايت کي هغه عوامل معلوم سي چي د آنلاين زده کړو د اغېزمنتيا په وړاندي خنډ سوي دي. کله چي دا عوامل پيداکړل سي وروسته به د هغو د له مينځه وړلو لپاره ددغه څېړني له لاري حل لاري وړاندي سي او کندهارۍ ټولنه به هم د معاصري نړۍ په څېر د آنلاين زده کړو څخه نبه ګټه واخلي. خو که چيري دا عوامل تشخيص نه سي د هغه لپاره حللاره نسي موندل کيدای او که دا ستونزه حل نسي هيڅکله به هم په دغه ټولنه کي د تېر په څير آنلاين زده کړي اغېزمنتيا ونه لري.

څېړني موخه (Research Objective)

په کندهار ولايت کي د آنلاين زده کړيز بهير د عدم مؤثريت عوامل معلومول.

د څېړني پوښتنه (Research Question)

په کندهار کي کوم عوامل د دي باعث سوي دي، چي آنلاين زده کړي مؤثري نه دي تمامي سوي؟

د څېړني فرضيه (Research Hypothesis)

داسي څرګنديږي، چي په کندهار کي ځيني عوامل شتون لري، چي پر اساس يي آنلاين زده کړي مؤثري نه دي تمامي سوي.

د څېړني اړوند پخوانيو آثارو ته کتنه (Literature Review)

په کندهار ولايت کي د ۲۰۲۰ م کال په فبروري مياشت کي د آنلاين زده کړو په اړه يوه څېړنه خپره سوې ده، د هغې څيړني پايله ښيي چي په کندهار ولايت کي د کندهار پوهنتون محصلين د آنلاين زده کړو څخه په اکثريت تعداد رضايت نه لري (همت او نور ۲۰۲۰). دا څېړنه خصوصي پوهنتونو په بر کي نه نيسي او د آنلاين زده کړو د عدم مؤثريت عوامل نه دي پکښي روښانه سوي.

يوه بله څېړنه هم د (کرونا وبا اغيزي د افغان محصلينو په تحصيل او د انلاين زده کړو څخه د محصلينو د رضايت کچه) تر عنوان لاندي د تخار پوهنتون د يو استاد امين الدين هاشمي له لوري په ۲۰۲۱ کال کي په ۱۲۳۱ نارينه او ښځينه محصلينو باندي ترسره سوې ده؛ د هغه څيرني موندني هم دا جوته کړې چي کرونا تحصيلي بهير ډير اغېزمن کړی او محصلين د آنلاين زده کړو څخه رضايت نه لري.

سربېره پردې د Asian-Pacific Quality Network (APQN) بنسټ له لوري د اغلي جياکسين زيانګ په مشرۍ يوه ډله استادانو د کرونا اغېز پر لوړو زدکړو تر سرليک لاندي يوه سروې ترسره کړې ده چي د ۲۰۲۰ کال مارچ مياشت کي شروع سوې او د هماغه کال په مې مياشت کي پای ته رسېدلې وه ښودلې ده چي ٦٨ سلنه ګډون کوونکي له انلاين زدکړو څخه راضي نه ول؛ په داسي حال کي چي د انلاين زدکړو د کيفيت په تړاو بلې سروې چي د ۲۰۲۰ کال په جولای مياشت کي سوې ده ونښوول چي ۳۴ سلنه ګډون والو انلاين زدکړي غير مؤثره ګڼلي وي.

د APQN له خوا د آنلاین زده کړو د کیفیت لوړاوي په موخه معیارونه په لاندي پنځو برخو وېشلي سوي دي:

د کیفیت معیارونو آرونه (پرینسیپونه)

۱- معلوماتي: پر معلوماتي تکنالوژۍ تکیه، عصري تدریسي مېتود عملي کول، د تدریسي شېوې پر نوي کېدو ټینګار کول، درسي مواد په درست شکل اماده کول، د محصلانو له اړتیاوو سره سم تدریسي مېتود خپلول.

۲- محصلانو ته ونډه ورکول: د دې سروې د معیارونو له مخي زیاته توجه د محصلانو چلن ته کېږي، او تمرکز یې تر زیاته بریده پر زدکړه دئ. د دې له پاره چي زدکړه په ښه ډول صورت ونیسي باید محصلانو، درسي موادو، درسي فعالیتونو، زدکړیز مېتودونو، ارزوني او د زدکړي اغېز ته توجه وسي؛ مګر د دې له پاره چي تدریس په ښه ډول صورت ونیسي نو باید ښوونکو، تدریسي اهدافو، تدریسي پروسو، تدریسي مېتودونو او تدریسي اغېز ته توجه وسي.

۳- پرمختیایي: د محصلانو او ښوونکو پرمختګ ته توجه کول: د واقعیتونو او راتلونکي پر بنسټ د پرمختیایي لورى درک کول؛ د ښوونکو او محصلانو ورتیاوو ته توجه کول تر څو پایدار پرمختګ وکړي؛ ښوونکي باید کوښښ وکړي چي خپلي تدریسي مفکورې نوي کړي او له غوره مېتودونو څخه استفاده وکړي.

۴- د اعتبار: د انلاین زدکړو پروسه باید په دوامداره ډول تر ارزيابۍ لاندي ونیول سي. موخي باید اعتباري وي؛ درسي محتوا باید ساده او مناسبه وي؛ بررسي باید مستحکمه اوسي او د ارزیابۍ مېتودونه اعتبار ولري؛ د ارزیابۍ پایلي باید کره او صحیح وي؛ د مختلفو ارزیابیو مالومات باید په اغېزناک ډول راټول سي.

۵- د ثبوتونو: د ارزیابۍ پایلي باید حقایق په ګوته کړي او دا حقایق باید پر شواهدو ولاړ وي.

د پورتنیو څېړنو موندنو وښوده چي آنلاین زده کړي مؤثري نه دي تمامي سوي. که څه هم د آنلاین زده کړو د ښه والي له پاره ځیني معیارونه وړاندي سوي دي اما د نه اغیزمنتیا عوامل یې نه دي روښانه کړي؛ ددغه څېړني په توسط د کندهار په ولایت کي د آنلاین زده کړو د نه اغیزمنتیا عوامل معلوم سوي دي.

مواد او میتودونه (Materials & Methods)

دا یوه مختلطه (کمي او کیفي) څېړنه ده، چي په کندهار ښار کي د ۱۴۰۰ کال د سرطان له اولي د سنبلې تر اخيري نېټي پوري چي درې میاشتي کېږي ترسره سوې ده. د څېړني نفوس د دولتي او خصوصي پوهنتونونو محصلین او استادان دي. د دې څېړني د نمونې راټولوني تګلاره غیري احتمالي ده، چي پکښي د خاص هدف او تصادفي نمونې راټولوني پر اساس ۱۵۰ تنه محصلان ټاکل سوي دي. په دې څېړنه کي د ډاټا راټولوني له پاره د پوښتنلیک څخه استفاده سوې ده چي د (۱۵۰) تنو په تعداد محصلانو ته پوښتنلیکونه وېشل سوي دي. دغه څېړنه تر یوه حده کتابتوني او نوره مکملاً په میداني شکل ترسره سوې ده. راټوله سوې ډاټا د Ms Excel په واسطه تحلیل او تجزیه سوې ده. دا څېړنه په پوره اخلاص، صداقت، د اسرارو د محرمیت په احترام او خوندیتوب ترسره سوې ده، د نورو سرچینو څخه استفاده سوي معلومات د لیکوال، څېړونکي یا سرچيني د نوم ذکر کولو پرته نه دي کارول سوي او د دوی معنوي ملکیت په بشپړ ډول په نظر کي نیول سوی دئ.

نتايج (Results)

د پوښتنليک لمړی برخه د جواب ویونکو اړوند معلوماتو ته ځانګړې سوې وه، چي د هغه له مخي د پوښتنليک د جوابوونکو د ځانګړتياوو په اړه په لاندي جدول کي معلومات ليکل سوي دي.

لومړی جدول: د جواب ویونکو ټولنيز معلومات (د نمونې اندازه=۱۵۰)

Table 1: Social Demographic characteristics of the respondents (n=150)

د متحول نوم (Variable)	تعداد (Frequency)	فيصدي (Percentage %)
جنسيت		
نارينه	۱۲۹	۸۷
ښځينه	۱۹	۱۳
پوهنتون		
ملالی د لوړو زده کړو مؤسسه	۵۷	۳۸
کندهار پوهنتون	۲۲	۱۴
میرویس نيکه د لوړو زده کړو مؤسسه	۲۲	۱۴
بېنوا د لوړو زده کړو مؤسسه	۲۵	۱۷
سبا د لوړو زده کړو مؤسسه	۲۴	۱٦

د پوښتنليک دوهمي برخي اته (هو او نه، يو جوابه، څو جوابه او خلاصي پوښتني) لرلې چي د Ms Excel پروګرام په مرسته په لاندي ډول تحليل او په جدولو او چارټو کي ترتيب او تنظيم سوي دي.

دوهم جدول: د هو او نه جواب تحليل

پوښتنه	جواب	تعداد	فيصدي
د زده کړو د آنلاين بهير سره بلدتيا	هو	۱۳۸	۹۳
	نه	۱۰	۷

په پورتنۍ پوښتنه کي د (هو) مورد د فيصدۍ زياتوالی د دي ښکارندوی دئ چي په کندهار ولايت کي استادان او محصلين آنلاين زده کړي پيژني او آنلاين زده کړيز بهير دوی تجربه کړی دی، اما دا چي څه ډول يي تجربه کړي دا سوال به راتلونکې پوښتنه جواب کړي.

درېیم جدول: د آنلاین زده کړو روش

پوښتنه	جواب	تعداد	فیصدي
د آنلاین زده کړو روش	مخکي ثبت سوي	۱۰۹	۷۷
	په ژوندۍ بڼه	۳۳	۲۳

په پورتني جوابو کي د (مخکي ثبت سوي) مورد د فیصدۍ زیاتوالی د دي ښکارندوی دئ چي د کندهار ولایت اکثریت استادانو او محصلینو د آنلاین زده کړو پر مهال د ترمخه ثبت سوي بڼه باندي آنلاین زده کړي تجربه کړي دي. اته کسانو دغه پوښتني هیڅ جواب نه دی ویلی.

څلورم جدول: د څو جوابه پوښتنو تحلیلي بڼه

پوښتنه	جواب	تعداد	فیصدي
د آنلاین زده کړو له بهیر څخه رضایت	ډېر زیات	۱۱	٦
	زیات	۲۳	۱۳
	لږ	۴۷	۲٦
	ډېر لږ	۳٦	۲۰
	هیڅ	٦۴	۳۵
د آنلاین زده کړو لاري	HELMS	۴۴	۱۵
	WhatsApp	٦۰	۲۰
	Google-Classroom	۹۷	۳۳
	Youtube	۴۵	۱۵
	Google meet	۲۴	۸
	Zoom	۲٦	۹
د آنلاین زده کړو پر مهال د اړوند تحصیلي بنسټ له خوا امکانات	کمپیوټر	۳۷	۱۵
	تلیفون	۵۴	۲۱
	وړیا انټرنیټ	۳۳	۱۳
	عامه پوهاوی	۲۸	۱۱
	هیڅ	۱۰۳	۴۰

په پورتني جدول کي د لمړۍ پوښتني له جوابو څخه څرګندیږي چي اکثریت جواب ویونکي د آنلاین زده کړو څخه رضایت نه لري. هغو جواب ویونکو چي رضایت ښودلی ویلي چي د زده کړو د مطلق توقف څخه همدا نسبي تحرک ولو که یو څه بي اغیزي هم دی غنیمت ګڼي. د دي ترڅنګ، تر ټولو ډېر انتخاب د ګوګل کلاس روم دئ. د یادوني وړ ده چي ځینو کسانو په یو وخت په

پورتنۍ پوښتنه کې څو موارد هم انتخاب کړي وو؛ ګوګل کلاس روم خصوصاً د اقتصاد، انجينرۍ او کمپيوټر ساينس محصلينو ډېر ټاکلي وو اما Helms او د واټساف ګروپونه بيا د طب، حقوقو او سياسي علومو پوهنځيو محصلانو ډېر ټاکلي وو. د ۱۵۰ کسانو له جملې څخه يې (۶۹) کسانو ويلي دئ چې د آنلاين زده کړو د پيل سره سم دوی ته هيڅ کوم امکانات په لاس کې نه دي ورکول سوي چې دا هم دآنلاين زده کړو د مؤثريت پر وړاندي يو لوی خنډ ګڼل کيږي، خو ددې برخلاف يو تعداد کسان د اړوند تحصيلي نهادو له لوري د امکاناتو د ورکولو څرګندونه کوي چې د دوی له مينځه (۳۷) کسان د کمپيوټر، (۵۴) کسان د ټليفون همدارنګه (۳۳) کسان د وړيا انټرنيټ او (۲۸) کسان هم د عامه پوهاوي د ورکولو تصديق کوي.

اول چارټ

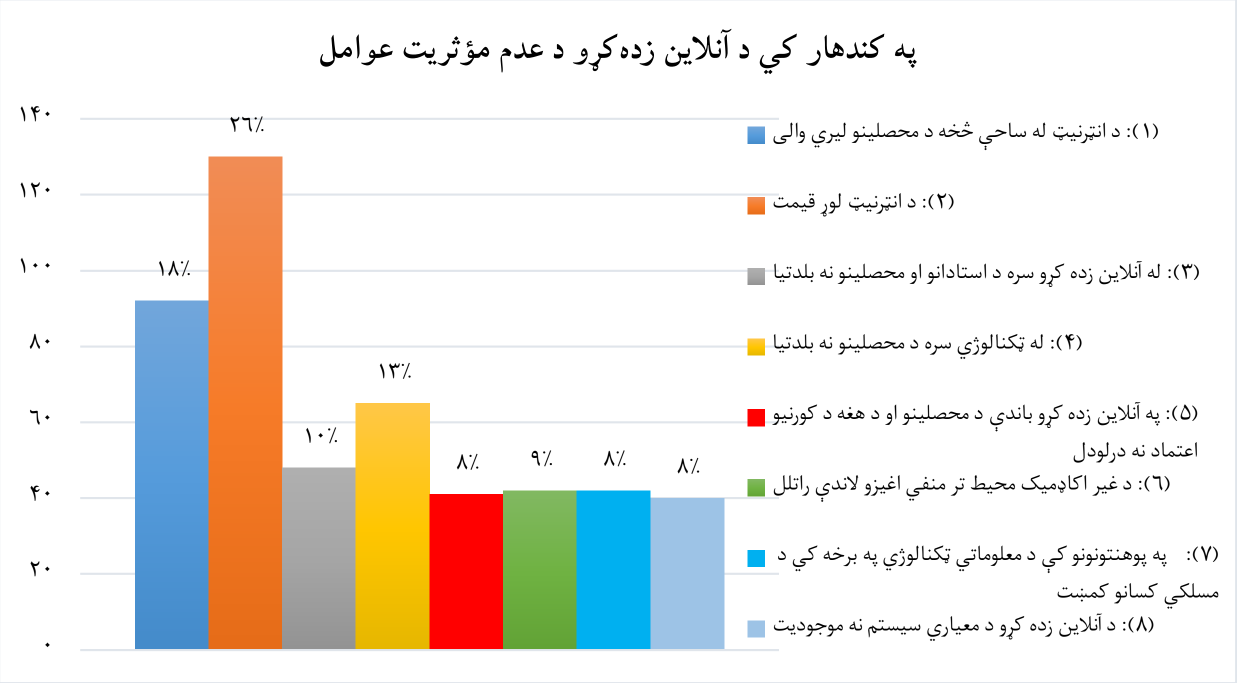

په پورتني چارټ کې ښودل کيږي چې ډېر(۱۳۰) کسانو چې ۲٦٪ کيږي دوهم جواب (د انټرنيټ لوړ قيمت) دئ انتخاب کړی. په دويمه کټګورۍ کې اول جواب ډېر انتخاب سوی چې دغه ډله کسان د انټرنيټ له ساحې څخه د محصلينو لیرې والی ښيي چې د دوی په ساحو کې يې کار نه کاوه. همداسې (٦۵) کسان چې ۱۳٪ کيږي د آنلاين زده کړو د اغيزمنتيا په مخ کې خنډ له ټکنالوژۍ سره د محصلينو نه بلدتيا را په ګوته کوي، چې ځيني محصلين د ويډيو په خلاصولو او اپلوډ کولو نه پوهيږي او يا هم بالکل د Helms سيسټم ته نه سي داخليدلای. ددې تر څنګ (۴۱) کسان چې ۸٪ کيږي ويلي چې پر آنلاين زده کړو باندې د محصلينو او د هغوی د کورنيو د اعتماد نه درلودل د زده کړو دغه ډول د عدم مؤثريت يو بل لوی عامل ګڼي.

سربېره پر دې، د جواب ويونکو له جملې څخه (۴۲) کسانو ويلي چې د غير اکاډميک محيط تر منفي تاثير لاندې د محصلينو راتلل او په پوهنتونو کې د معلوماتي ټکنالوژي (IT) په برخه کې د مسلکي کسانو نشتون د آنلاين زده کړو پر وړاندي خنډونه شمېرل کيږي. (۴۲) کسان د آنلاين زده کړو په ارتباط د يو معياري سيسټم نشتون هم يو عامل بولي. د يادولو وړ ده چې محصلينو په خپلو وړانديزونو کې هم ددې يادونه کړې چې بايد داسې يو آفليکشن رامينځته سي چې حجم يې کم وي او يو ځانګړی سيسټم ولري.

پنځم جدول: څو جوابه پوښتنه ده چې د آنلاین زده کړو پر مهال پيښېدونکې ستونزې ښيي

پوښتنه	جواب	تعداد	فيصدي
د آنلاين زده کړو پر مهال پيښېدونکې ستونزې	جسمي او روحي ناروغی	۲٦	۸
	د برق نشتون	۸۸	۲۹
	د اقتصاد ضعف	۸۴	۲۷
	د انټرنيټ ټيټ سرعت	۱۰۹	۳٦

پورتنی جدول د څو جوابه پوښتني د جوابونو ښودنه کوي چې (۱۵۰) کسانو جواب کړې ده. داچې پوښتنه څو جوابه وه نو يو شمېر کسانو له يوه څخه زيات جزونه انتخاب کړي دي. تر ټولو ډېر جواب سوی جز د (انټرنيټ ټيټ سرعت) دئ چې له دې څخه معلومېږي هغه لويه ستونزه د آنلاین زده کړو پرمهال محصلين او استادان ورسره مخ ول د انټرنيټ ټيټ سرعت وو. ددې ترڅنګ په دويم رديف کې په کندهار ولايت کې د برق نشتون هغه ستونزه ده چې (۸۸) کسانو انتخاب کړې ده. همدارنګه د خلکو لوېدلی اقتصادي حالت هم يو له ځوروونکو عواملو او ستونزو څخه ګڼل کېږي.

علاوه پر دې، دغه پوښتنه د نيمه خلاصې په ډول وه چې جواب ويونکي خپل نظر ته پرېښودل سوي او هغوی د انلاين زده کړو پر مهال خپلې ستونزې داسې بيان کړي دي. **د درسي ويډيوګانو د وخت او حجم زياتوالی** : د دې څخه د دوی هدف دا دی چې محصلين ځکه آنلاين درس ته زړه نه ښه کاوه چې يو خو به يوه ويډيو تر ۴۵ دقيقو پورې وه، په داسې حال کې چې همدا درس به د ۲۰ دقيقو درس وو او له بلې خوا به د همدې ويډيو حجم تر ۸۰۰ MB پورې وو چې د دې خلاصول او ډاونلوډول د دومره ګران بيه او ټيټ سرعته انټرنيټ په واسطه ډېر درونده او سترې کوونکې کار وو. **د استادانو متغيروالی** : ځينو جواب ويونکو د آنلاين زده کړو پر مهال يوه بله ستونزه د استادانو تغير بللی؛ دوی وايي په حضوري ډول به يو استاد درس راکاوه او درسي ويډيو به د بل استاد وه، يا که به يو مضمون دوو استادانو په سهار او ماپښين کې په بېل بېل ډول تدريساوه نو زموږ سره به ويډيو د بل استاد شريکېدله مثلاً، د سهار د استاد ويډيو به د ماپښين د محصلينو سره شريکېدله چې هلته به هغه استاد هيڅ تدريس نه درلود.

دوهم چارټ

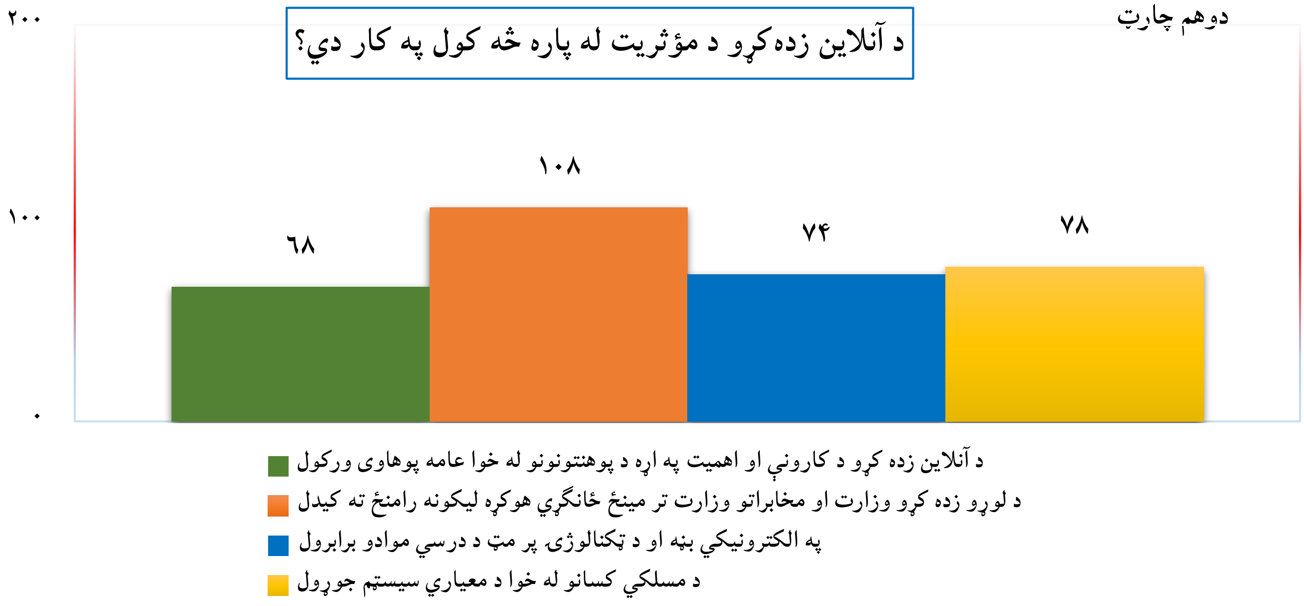

اتمه یا وررووستنۍ پوښتنه د څلورو انتخابي او یوه تشریحي جز لرونکي وه، چي د پورتینو انتخابونو ترڅنګ جواب ویونکو ته ددې فرصت ورکول سوی وو ترڅو هغوی په خپله خوښه د آنلاین زده کړو د اغېزمنتیا لپاره خپل نظرونه ولیکي. دوی لاندي وړاندیزونه راسره شریک کړي دي. په ژوندۍ بڼه د یو منظم سیستم له لاري د آنلاین زده کړو د مخته وړلو لپاره د یو څانګړي میکانیزم رامینځته کول. د آنلاین زده کړو لپاره د پوهنتونو لخوا مناسب او د وخت د غوښتني سره سم طرزالعملونه جوړول. د پوهنتونونو له لوري د حضوري درسونو په جریان کي د آنلاین زده کړو د اهمیت په منظور د عامه پوهاوي پروګرامونه دایرول. هغه کسان چي آنلاین زده کړي یې تعقیب کړي وي د هغوی لپاره مکافات په نظر کي نیول او تشویقول. د داسي یو اپلیکېشن جوړول چي کم حجم ولري او لږ انټرنیټ مصرف کړي. پر دې ټولو سربېره هغوی لیکلي چي، د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ د وزارت له لوري دي اول داسي یو اپلیکېشن جوړ سي چي خاص د آنلاین زده کړو لپاره وي او دوهم دي مخابراتي شرکتونه د داسي انټرنیټي بنډلونو په ورکولو مکلف کړي چي فقط هماغه آفلیکشن ته کار ورکړي او ددې بنډل قیمت باید ډیر کښته وي.

مباحثه/ مناقشه (Discussion)

داچي آنلاین زده کړي په ډېرو هیوادونو کي تجربه کېږي اما په افغانستان په خاص ډول په کندهار ولایت کي د کویډ ۱۹ له کبله د رامنځته سوو بندیزونو په وخت کي په دولتي او خصوصي تحصیلي بنسټونو کي تجربه سوي چي زیات شمېر مشکلات یې لرل. د تېرو څېړنو څخه معلومه سوې وه چي انلاین زده کړي مؤثري نه دي ثابتي سوي نو ځکه دغه څېړنه ترسره سول ترڅو د نه اغېزمنتیا عوامل یې په ګوته سي او په راتلونکي کي تحصیلي بنسټونه دغه مواردو ته په توجه سره د انلاین زده کړو په کیفیت کي ښه والی راولي.

د دغه څېړني له لاري وموندل سول چي په کندهار ولایت کي د آنلاین زده کړو د عدم مؤثریت عوامل د انټرنیټ د بیعي لوړوالی وو چي یوه جي بي انټرنیټ په ۱۵۰ افغانۍ فعالیږي. د انټرنیټ د کیفیت ټیټ سرعت چي یوه ویډیو په یو ساعت نه سي خلاصولای، د زده کړو له دغه روش سره د محصلینو نه بلدتیا چي ځیني محصلین اصلاً سیستم ته نه سي داخلیدلای او په دغه ولایت کي د تحصیلي نهادونو د معلوماتي ټکنالوژۍ د مراکزو له لوري د یو منظم سیستم نشتون چي د هغه په توسط محصلین تر قوي نظارت لاندي وساتل سي او د درسونو څخه غافل نه سي، همدارنګه ددې ترڅنګ د محصلینو اقتصادي ضعف هغه ستر خنډونه وو چي په دغه ولایت کي یې آنلاین زده کړي د خنډ سره مخ کړي دي.

د دغه څېړني د ترسره کولو پرمهال یوه ستره ستونزه د پوښتنلیک د جوابولو پر وړاندي د خلکو نه علاقه مندي وه. ددې ترڅنګ، د پوهنتونو د حیثیت ساتني په خاطر ځیني جواب ویونکو دقیق او ریښتني معلومات نه شریکول. د سیاسي تحولاتو په اساس د دولتي پوهنتونو ترلي پاته کېدل ددغه څېړني د ځنډېدو لامل سو. په دغه څېړنه کي له نېکه مرغه د آنلاین زده کړو د عدم مؤثریت عوامل وموندل سول چي ترمخه په نورو څېړنو کي دغه عوامل نه موندل سوي وو او نه یې د له مینځه وړلو لپاره لازم وړاندیزونه سوي وه.

په دغه څېړنه کي ځیني جواب ویونکو هغه څه راپه ګوته کړل چي د پوښتنلیک د جوړولو پرمهال په پوښتنو کي نه وو درج سوي لکه، د استادانو بدلون چي تدریس یو استاد کوي او ویډیو د بل استاد وي. همدارنګه، د درسي ویډیوګانو د حجم او وخت زیاتوالی هغه څه ول چي منطقاً د آنلاین زده کړو د عدم مؤثریت عوامل ګڼل کیدای سي.

پایله (Conclusion)

دغه څېړنه چې (په کندهار ولایت کې کوم عوامل ددې باعث سوي دي چې آنلاین زده کړې اغېزه نه لري؟)پوښتنه باندې راپیل سوې وه، داسې انګېرل کېدله چې ځېنې عوامل موجود دي چې آنلاین زده کړې يې د مؤثریت څخه غورځولې خو دغه عوامل معلوم نه وو، ددغه عواملو د معلومولو لپاره دا څېړنه په ډېرو ستونزمنو حالاتو؛ داسې حالاتو چې د افغانستان د تاریخ نوی باب جوړه وې ترسره سوه، د څېړنې په پایله کې دا وموندل سوه چې په کندهار ولایت کې د انټرنېټ د بیعو لوړوالی، د انټرنېټ ټیټ سرعت، د محصلینو او د دوی د کورنیو د زده کړو په دغه روش باندې اعتماد نه درلودل، د محصلینو اقتصادي ضعف، په کافي اندازه په پوهنتونو کې د یو معیاري سیستم نشتون او د ټکنالوژۍ سره د محصلینو نه بلدتیا هغه ستر عوامل وو چې په یاد ولایت کې یې آنلاین زده کړې غیر مؤثرې تمامې کړې.

آنلاین زده کړې د نن ورځې یو ضرورت دئ، نړۍ ډېره په شتاب سره د آنلاین کېدو په طرف روانه ده او دا جوته سوې ده چې په راتلونکو څو کالونو کې به د زده کړو سنتي ډول خپل ځای آنلاین زده کړو ته پرېږدي، نو ددې لپاره چې موږ هم د نړۍ سره سیال پاته سو نو اړینه دي چې د آنلاین زده کړو د عدم مؤثریت موندل سوي عوامل له منځه یوسو. د انټرنېټ قیمتونه د لوړو زده کړو وزارت په غوښتنه د آنلاین زده کړو د ګډونوالو لپاره ټیټ سي، د انټرنېټ د سرعت کیفیت لوړ سي، په آنلاین زده کړو د محصلینو او د هغوی د کورنیو اعتماد ترلاسه سي. په آخیر کې یادونه اړینه بولم چې ددغه څېړنې پرمهال د څېړنې حقوقي او اخلاقي اړخونو ته پوره توجه سوې ده.

وړاندیزونه: د آنلاین زده کړو مزایاوو ته په کتو باید په کندهار ولایت کې دغه څېړنه وروستۍ څېړنه ونه اوسي بلکې ددغه څېړنې په واسطه د موندل سوو عواملو د له منځه وړلو او د آنلاین زده کړو په معیاري کېدو او اغېزمنتیا باندې باید نورې څېړنې ترسره سي. پوهنتونونه دې د آنلاین زده کړو د ویډیوګانو کیفیت ته پوره توجه وکړي، د ویډیو وخت دې معیار نه بلکې اپډېټ والی او په لنډو ټکو کې د موضوع جامعوالی دې ښه کیفیت وګڼل سي. محصلانو ته دې د آنلاین زده کړو د ارزښت او پروسې په اړه بشپړ پوهاوی ورکول سي. د حضوري درس او آنلاین درس استاد باید یو وي، د لوړو زده کړو وزارت دې د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ وزارت سره داسې هوکړه لیکونه رامینځته کړي چې د استادانو او محصلینو لپاره د انټرنېټ د قیمت په مورد کې اغېزمن وي. پوهنتونونه دې د آنلاین زده کړو یو معیاري سیستم رامنځ ته کړي. د دغه څېړنې موندنې چې د پوهنتونو سره شریکې سي د نورو آنلاین زده کړو وړاندې کولو وروسته دې یوځل بله څېړنه یا سروې وسي ترڅو معلومه سي چې د تحصیلي بنسټونو له خوا اوسنې موجوده خنډونه چې په دغه څېړنه کې موندل سي حل سوي که نه؟ آنلاین زده کړې نړۍ والو معیارونو ته رسېدلې دي که یا؟

ماخذونه (References)

Abdul nafi Himat, Mohammad hanif takal, Mohammad Farooq hakimi, American International journal of social science Research (1feb,2020). Afghan Students' satisfaction from online learning during covid-19 at Kandahar university (8Nov,2021) www.Cribfb.com/journal/index/php/aijssr/article/viwe/931

Aminuddin Hashami, cogent Arts &humanities (08 JUL 2021). Effícts of COVID_19 On The academic of afghan students' and their level of satisfaction with online teaching (07 NOV 2021). www.tandfonline.com/loi/oahh20

Jianixin zhang, APQN (JUN23, 2020). APQN Survey Resarch on the COVID-19 Impact in Higher Education Institution (07 NOV 2021). www.apqn.org/news-updates/relseas-of-apqn-standard-for-online-teaching-quality-assurance

د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت اساسي قانون(۱۳۸۲ل).د رسمي جريدي ګڼه ۸۱۸

محمد حنیف فرزان، ۸صبح(۲۵ثور۱۳۹۹).کرونا؛ آغاز یک انقلاب دیجیتالی در نظام تحصیلی افغانستان،۱٦عقرب ۱۴۰۰ش.
www.8am.af/coronavirus-the-beginning_-of-a-digital-revolution-in- the_afghan_education_system

سید محسن هابیل، ۸صبح،(۲۳ حمل ۱۳۹۹).مزایا و نواقص تحصیلات آنلاین در افغانستان.(۸ عقرب ۱۴۰۰)
www.8am.af/advantages-and-disadvantages-of-studing-online-in-afghanistan

درسمان، (۲۵ ثور ۱۳۹۹) موزش آنلاین چیست؟، بزرگترین تحول در آموزش (۸ عقرب ۱۴۰۰).
www.darsman.com/blog/what-is-online-education

Factors of Ineffectiveness of Online Learning in Kandahar Province

Abdullah Mohammadi
Lecturer of Faculty of Law and Political Science
Abdullahmohammadi784@gmail.com
0779201278

Abstract

The online learning process is a new way of learning that the teacher and students are in contact with each other at a distance and carry out their learning process. This new system of education has been established in Afghanistan for three years, but when the corona epidemic spread in the world, Afghanistan also faced problems. It was the same that in general, according to the mission of higher education, online education was ordered to be started in all universities of the country and online learning has actually started. In Kandahar province, government and private educational institutions have offered online lessons to students. A research conducted in Kandahar province showed that the online learning in Kandahar province was not effective, but the reasons for the ineffectiveness were not revealed. In order to determine these factors, this study was conducted, through which the factors of ineffectiveness of online education were diagnosed and the necessary suggestions are made to eliminate them. This research was conducted during three months, 150 questionnaires were distributed to lecturers and students. besidnes, interviews were conducted with some lecturers and managers of research centers. The high rate of internet, unfamiliarity of students with this method, lack of trust of students and their families on online education, weak economy of students and the lack of a standard system were recognized the eneffective factors of online education in Kandahar province.

Keywords: *learning online, student, HELMS/LMS*